

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפ"ש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

י"ב מנחם אב
פרשת ואתחנן
שבת נחמו
גליון מו (תג)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

שנת השמונים וחמש לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה, עש"ק ל"ב מנ"א - יום גמירת קנין הבית ד-770,
ומסירת המפתחות לכ"ק אדמו"ר מהורלי"צ נ"ע.

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

שיחות

ה. מורא מקדש ממל שצוה על יראתו.....
ז. קרבן חטאת שלא לשמה.....
ח. ר"א המודעי מעיר מודיעין.....
ט. שאלת אורים ותומים (בהמבואר בהתוועדות דפינחס).....
ט. בהמבואר בלקו"ש פ' מסעי (גליון).....

פשוטו של מקרא

בפירושי רש"י על הפסוקים (וד"ה):

ג, כג בד"ה לאמר.....
ג, כה בד"ה אעברה נא.....
ג, כח בד"ה וצו את יהושע.....
ד, ב בד"ה לא תוסיפו.....
ד, ו בד"ה ושמרתם. ועשיתם.....
ד, י בד"ה יום אשר עמדת.....
ד, יד בד"ה ואותי צוה ה'.....
ד, כא בד"ה וה' התאנף בי.....
ד, כד בד"ה א-ל קנא.....
ד, כח בד"ה ועבדתם שם אלקים.....
ד, לב בד"ה ולמקצה השמים.....
ד, לה בד"ה הראת.....
ד, לז בד"ה ותחת כל אהב.....
ה, ד בד"ה פנים בפנים.....
ה, ז בד"ה על פני.....
ה, יב בד"ה שמור.....
ו, יב בד"ה מבית עבדים.....
ד, יד בד"ה ואותי צוה ה' גו'.....
כד.....

ז, י בד"ה ומשלם לשונאיו אל פניו.....כח
רשימת בלאווי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' עקב...כו

רמב"ם

ברמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פ"א, הכ"ג.....כט
חילוקי הדינים ברמב"ם בהל' מעשה"ק ועבודת יוהכ"פ...כט

חסידות

הערות בלקו"ת פ' דברים.....ל
השליכות בהמובא שבשבת חזון מראים את הביהמ"ק לר"ה
מפארלטש.....לא
זיהוי הדרוש דש"פ פנחס תקס"ה (גליון).....לב
ריבוי דרושים בלקו"ת נמצאים מחולקים בסה"מ הקצרים..לד
הערה בסה"מ עת"ר - מאמר ד"ה ביום השמיני עצרת כו'..לה

שונות

בהערות כ"ק אד"ש בהמורה שיעור ללימוד הרמב"ם היומי
שהשיעור של תשעה באב יש ללמוד "במוצאי ט"ב".....לז

ש י ח ו ת

א. בשלחת ש"פ דברים שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א במ"ש הרמב"ם (הל' בית הבחירה רפ"ז) "מצות עשה ליראה מן המקדש, שנאמר ומקדשי תיראו, ולא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שצוה על יראתו" דמאי נפק"מ בפועל בהלכה למעשה אם היראה היא מן המקדש או ממי שצוה על יראתו, דלכאורה דינני מורא שמביא אח"כ שינך ג"כ אם הוא מהמקדש עצמו, וא"כ מאי נפק"מ אם הוא מהמקדש עצמו או לא? ונתבאר בזה דכשהיראה הוא ממי שצוה על יראתו אז היראה הוא באופן נעלה יותר, וגם נוגע למ"ש הרמב"ם אח"כ בהל' ה' דיראה עצמו כאילו עומד לפני ה' וכו' שנאמר בבית האלקים נהלך ברגש, דזה אינו מצד המקדש עצמו, אלא בשביל מי שצוה על יראתו (הנחה בלה"ק ס"כ, ל).

ויש להעיר דהתוס' ביבמות ו, ב, בד"ה יכול פירשו דיכול יתירא אדם מבית המקדש היינו שישתחוה לו לשם אלקות כיון דהוה דבר שבקדושה יעו"ש, ולזה קמ"ל דאינו כן אלא שהמורא הוא למי שצוה על יראתו, ולפ"ז לכאורה יש לפרש ג"כ דזהו כוונת הרמב"ם כמו שפירשו התוס', ובמילא יש כאן הלכה שלא ישתחוה למקדש לשם אלקות, ומהשיחה נראה דאין לפרש כן בכוונת הרמב"ם.

ואפשר לומר משום דאם היל' זה כוונת הרמב"ם ה"ז שינך להל' עבודה זרה, ולא כאן בהל' בית הבחירה, ובדוגמת למה שהוכיחו באחרונים בשיטת הרמב"ם דהאיסור בעשיית תבנית המשכן וכליו הוא מדין מורא מקדש ולא משום לתא דע"ז כדמשמע בר"ה כד, א, (וכפי שהביאו זה בטושו"ע הל' ע"ז (יו"ד סי' קמ"א)), כיון שהרמב"ם הביא דינלים אלו כאן בפ"ז מהל' בית הבחירה דאיירי מדין מורא מקדש ולא הביאו בהל' ע"ז, וכבר שקו"ט באחרונים מהו מקורו של הרמב"ם בזה ואכ"מ (ראה מנ"ח מצוה רנ"ד ומהר"ם שיק מצוה רנ"כ, ושו"ת חבלים בנעימים ח"ג סי' נ"ד, ושו"ת ממעילני הישועה סי' ב' וס' תורת הקודש ח"ב סי' כ' ועוד) עד"ז י"ל הכא כנ"ל. ויש להוסיף גם במה שהקשה בעיון יעקב יבמות שם על פ"י התוס' דמהיכי ס"ד שישתחוה אל המקדש, והלא כבר הזהירה תורתנו אנכי ולא יהיה לך עי"ש עוד מה שהקשה על התוס', ועל' בפתח עינים להחיד"א יבמות שם

שתירץ שאר הקושיות של העיון יעקב, אבל קושיא זו דהיכי קס"ד לומר כן כיון שכבר כתוב אנכי ולא יהי' לך אינו מתורץ, ובמילא מסתבר לפרש כוונת הרמב"ם ג"כ באופן אחר.

והעיון יעקב גופא פירש זה דלא ממקדש אתה ירא דקאי לענין שמירת המקדש, דאיתא ברמב"ם פ"ח מהל' בית הבחירה שמירת המקדש מ"ע ואעפ"י שאין שם פחד מאויבים כו' שאין שמירתו אלא כבוד לו, וזהו הכוונה יכול יתירא אדם מן המקדש כלומר כיון שצוותה התורה לשמור משמרת הקודש תעלה מורא בלבד מן פחד אויבים וליסטרים, לזה אומר דאינו כן אלא ממי שצוה על שמירתו שאין שמירתו אלא כבוד לו עי"ש. אבל גם פי' זה הוא דחוק וכפי שהקשה עליו בפתח עינים שם דאינו עולה על הדעת דשמירת מקדש הוא מן פחד גנבים וכו', ובכלל אין זה משמע בלשון יכול יתירא אדם מן המקדש, ובודאי בהרמב"ם אין לפרש כן כיון דדינני שמירה כתב בפ"ח ולא בפ"ז.

ועי' גם בהרי"ף בע"י שם (שג"כ הקשה כהקושיא בהשיחה: "יש לדקדק מאי איכא בין יתירא מהמקדש או יתירא ממי שהזהיר על המקדש דבכולהו איזהו מורא לא יכנס אדם להר הבית לא במקלו ולא במנעלו וכו'") וביאר שאם המורא הי' מפני המקדש לא הי' ציווי זה קיים אלא בזמן שביהמ"ק קיים, אבל בזמן שאין ביהמ"ק קיים לא נשאר מורא מפני המקדש, אבל כיון שהמורא היא ממי שהזהיר על המקדש לא שאני לן בין ביהמ"ק קיים או אין ביהמ"ק קיים עי"ש, ועי' ג"כ במהר"ם שיק שם בתחילתו שכתב ג"כ דנפק"מ אפי' לאחר החורבן דליכא מקדש יש דין מורא מקדש, (ועי' קרבן אהרן פ' קדושים פ"ז), אבל בהרמב"ם ודאי אין לפרש שזהו כוונתו דהרי הביא דין זה דאעפ"י שהמקדש חרב חייב אדם במוראו לא כאן בהל' א', אלא בה"ה, משמע מזה שהוא דין אחר, ועי' עוד בהרי"ף שם שפי' באופ"א לענין המעלה בחוץ, אבל גם פי' זה בודאי אין להעמיד בדברי הרמב"ם. ולכן נתבאר בהשיחה באופן אחר דהיראה אז היא באופן נעלה וגם נוגע למ"ש הרמב"ם אח"כ שהוא עומד לפני ה' וכו'.

וראה בס' מעגלי צדק (יבמות ס"ו ט"ז) שהביא בשם הגרי"ז דהדין דמורא מקדש אינו משום קדושת המקדש, אלא משום השכינה שורה שם, (וזהו לא ממקדש אתה מתירא אלא ממי שצוה וכו') ועי' דאיתא במד"ר שמות פ"ב, יג, לגבי

משה בהסנה שנצטוה של נעליך מעל רגליך, כל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעילת הסנדל וכו' וכמו הכהנים ששמשו במקדש יחפים וכו', מבואר דזהו משום גילוי השכינה.

ובזה תירץ מה שמקשים על שיטת הראב"ד דסב"ל דקדושת המקדש בטלה (הל' בית הבחירה פ"ו הי"ד, אלא דיש אומרים דזהו רק לענין כרת כדהאריך בס' מקדש מלך להגרצ"פ פראנק) לכאורה צ"ל דאין דין דמורא מקדש (ראה מנ"ח שם) וא"כ למה לא השיג הראב"ד כאן בפ"ז במ"ש הרמב"ם דמורא מקדש נוהג גם היום. ולהנ"ל י"ל משום דמורא מקדש הוא משום שכינה, ולא תליא כלל בקדושת המקדש, ולכן גם בזמן הזה אף דלהראב"ד בטל קדושת המקדש, מיהו אכתי יש שם השראת השכינה, ובמילא יש דין דמורא מקדש גם עכשיו, עי"ש בארוכה.

*

ב. ב) במה שנתבאר במ"ש הרמב"ם (הל' פסוה"מ פט"ו ה"ג) דזבח ששחטו שלא לשמו וכו' חייב להשלים שאר עבודות לשמן ויש להסתפק בנוגע לחטאת ועולה שחטאת קודמת לעולה מהו הדין בחטאת ששחטה שלא לשמה ונפסלה האם גם אז קודמין שאר עבודותי' לעולה או דדין הקדימה אינו אלא בחטאת כשרה ולא בחטאת שנפסלה (הנחה בלה"ק סל"ב).

יש להעיר דלכאורה י"ל דכל דין זה דחייב להשלים שאר עבודות לשמן הוא רק בכל הקרבנות שלא נפסלו ע"י שלא לשמה או שינוי השם אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה, לכן כיון דהקרבן כשר במילא יש חיוב להמשיך ולגמור הכל לשמה, וכדאיתא ברש"י זבחים דילפינן ממ"ש מוצא שפתיך וגו' נדבה, דנדבה היא ונדבה מי שרי לשנויי, וברש"י שם: "וכיון דרחמנא קרייה נדבה מי שרי לשנויי בה" ועי' בפנה"ש שם ריש זבחים דאיירי כששחט עולה לשם חטאת דמקבל הדם לשם עולה אעפ"י שלא עלתה לבעלים.

אבל בחטאת ששחט שלא לשמה הרי הקרבן נפסל לגמרי, וא"כ י"ל דאין ממשיכים כלל בהעבודה כיון שהוא פסול וע"ד שכתב הרמב"ם שם פי"ט ה"ב: "קרבן שנתפגל או נפסל ישרף במקדש מיד" או דבעינן עיבור צורה וכו', אבל יל"ע אם בחטאת שנפסל ממשיכים את העבודה בכלל דשייך לומר שצריך אח"כ לשמה. ועי' מאירי פסחים נט, ב, דבחטאת ופסח

שחט שלא לשמה פסול ויוצא לבית השריפה. ובערוך השלחן העתיד כאן סי' קמ"ט סעי' ב' כתב דדין זה אינו שייך בחטאת, ועי' בס' נתיבות הקודש זבחים ז, ב, בד"ה ולפלי"ז, שנסתפק בזה, ועי' כנסת הראשונים זבחים ח"א ע' ג' ועי' מנ"ח מצוה קמ"ד (בד"ה והנה מבואר) דאסור לזרוק על המזבח.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בלשבה -

ג. בשיחת ש"פ דברים ש.ז. נת' שר' אליעזר המודעי נקרא כן ע"ש עירו שהי' **ממודיעים**. ונת' השליכות למחז"ל (פסחים צא, ב) "איזו היא דרך רחוקה מן המודיעים ולחוץ".

והנה השליכות דר' אליעזר המודעי למודיעין מצונו בפרש"י ב"ב י, סע"ב: ר' אליעזר המודעי - מהר המודעי הי'.

אבל יש להעיר מהשקו"ט בספרים אם הר המודעי הוא עיר מודיעים דמס' פסחים הנ"ל וכדלקמן:

איתא במס' קידושין (סו, א): אמו של ינאי מלכא נשבת בהר המודעים. ופרש"י שם: כרך של בית חשמונאי הי'.

אמנם בספר כפוי"פ (פלי"א) לר' אשתרי הפרחלי כתוב דמודיעים הנזכרת בקידושין אין זו מודיעים דמס' פסחים הסמוך לירושלים. דהר מודיעים לחוד, ומודיעים לחוד.

ולאידך בתבואות הארץ (שווארץ הוצאת לונץ - ע' קטז) כתוב: בערך מהלך שעה אחת למערב מחרבות גבע מצאתי הר גבוה יחידי ולרגליו חרבות הנקראות בל"ע מיצאן והוא בלתי ספק הר המודיעים הנזכר בפסחים שרחוק מירושלים ט"ו מיל.

וראה גם ספר "שבע חכמות" לז"ד הירשנזוהן (לונדון, תער"ב) ערך מודיעים.

הרב אהרן לייב ראסקין
- תושב השכונה -

ד. בנוגע לשאלת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דפ' פלנחס (הנחות בלה"ק אות כ"ו) על הרמב"ם הל' כלי המקדש פ"י ה"א וכיצד שואליו ופניו לפני הארון דהרי ראינו בכמה מקומות בתנ"ך ששאלו באורים ותומים חוץ מן המקדש לגמרי. ושאלה זה נשארה בלי תירוץ. ויתכן שאפשר לומר כאן שיש ב' אופנים לשאול מהאורים ותומים. א) מותר לשאול חוץ מן המקדש, (ואולי דוקא בשעת הדחק, דבשמואל א' פכ"ג פסוקים ו-ט בקעילה מדובר במלחמת דוד עם פלשתים, וכן שם פ"ל פסוקים א-ח מדובר במלחמת עמלק בצקלג), ב) השואל בבהמ"ק חייב ליתן פניו להארון דוקא.

(ולהעיר מפרש"י ביומא עג, ד"ה כלפי שכינה, כלפי אורים ותומים ושם המפורש שבתוך החושן. עכ"ל).

ונראה שרש"י חולק על הרמב"ם והא גופא אפשר לומר, שזה שמותר לשאול באורים ותומים חוץ מבית המקדש היא, דמ"מ הרי פניו "כלפי שכינה" פרש"י כלפי אורים ותומים, ולא צריכים הארון). *

הת' מנחס שיינגרטן

- תות"ל 770 -

ה. בנוגע למה ששאל הרב י.ג. בגליון מה על המבואר בלקו"ש פ' מסעי בב' הטעמים שברש"י למה צריך רוצח בשוגג לישב בעיר מקלט עד מות כהן גדול: א) שהוא בא להשרות שכינה בישראל כו' והרוצח בא לסלק... ב) לפי שהי' לכ"ג להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו, ומבאר בסעי' ב' בפ' הב' דהכונה דמיתת כה"ג מכפר על הרוצח, וממשיך דפ' זה רחוק (קצת) מדרך הפשט כי קשה לומר שקביעת (זמן) עונשו של הרוצח לישב בעיר מקלטו עד מיתת הכה"ג היא בסביבת אי-זהירות של הכה"ג ("שהי' לו . . . להתפלל") ומה ענין זה לזה, ובהערה 17 מוסיף דלפי' הב' קשה ג"כ

* וכבר שקו"ט בכ"ז בארוכה בב' גליונות שלפני

זה.

המערכת

מה שהביא רש"י כאן (בד"ה אשר משח אותו) דאם מת כה"ג ומנו אחת תחתיו נגמר דינו לפני כה"ג שני חוזר במיתתו של שני - והרי תקלה זו לא אירעה בחייו עיל"ש.

ושאל הרב הנ"ל דלכאורה גם לפי הראשון אי"מ הטעם להדין למה צריך להיות בעיר מקלט מחמת השני שהי' בעת הגמר דין, דלכאורה כה"ג זה לא הי' כה"ג בעת הרציחה, וע"פ המובא לקמן בהשיחה וז"ל: כי מובן שחטאו של הרוצח ופעולת החטא הם בשעת החטא - בחייו כה"ג זה, שמעשה הרציחה שלו "החליש" פעולתו של כה"ג זה (דוקא) ע"כ לשון השיחה. ולכאורה עפ"ז גם לפי הא' ברש"י אי"מ מדוע חוזר במיתתו וכו' אם נגמר דינו לפני כה"ג שני.

ואולי אפשר לבאר שאלתו (עכ"פ בפנימיות הענינים), שכל זמן שעדיין לא ניתן הפסק דין שהנידון אשם ברציחה וכו', עדיין לא נתגלה שהנידון "בא לקצר ימיו של אדם", וכמובן מזה שאם (עוד בחייו של כה"ג ראשון) פסקו הסנהדרין שהנידון אינו אשם ברציחה, יש לו מקום לפני כה"ג, היינו שהפעולה שפועל שלא יהי' מקום להנידון לפני כה"ג הוא ה"פסק" של הסנהדרין, וא"כ מכיון שענין זה שהנידון הוא אשם בהרציחה נתגלתה אך ורק בחייו של הכה"ג השני, אי"ז ענין של מקרה נקריית ח"ו, וצריכים לומר שהפסק הזה של הסנהדרין יש לו פעולה, בהזמן דהשתא, היינו שעכשיו נתגלה שישנו ענין בעולם הבא לקצר ימיו של אדם. וככל עניני התורה הרי פסק דין זה של הסנהדרין פעלה עכשיו דינו, וא"כ אין לו מקום לפני הכה"ג השני שנגמר דינו לפניו. [ומאידך יש לו מקום (כמבואר בהשיחה) לפני כה"ג אחר לגמרי, כפשוט].

הת' יצחק שאנאוויטש
- תלמיד בישיבה -

פשוטו של מקרא

ו. בפ"ג פכ"ג "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר".

ופירש"י "לאמר - זה אחד מג' מקומות שאמר משה לפני המקום אינני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו".

ואינו מוכן מדוע רש"י מפרש זאת ואומר שזה "אחד מג' מקומות" לאחר שבפרשת בהעלותך (יב, יג) פל' "ראב"ע אומר בד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו וכו' כיו"ב ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רב לך"?

ועיין בפר' פלנחס (כז, טו) ששם זה ג"כ אחד מהמקומות שמשה אמר לאמר ושם פירש רש"י "לאמר - אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו". ומדוע אצלינו כאן רש"י מאריך בפרטים? ¹

*

ז. בפ"ג פכ"ה "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וגו'".

ופירש"י אעברה נא - אין נא אלא לשון בקשה".

וא"מ מדוע רש"י מפרש מהו "נא" לאחר שכבר פל' שזהו לשון בקשה כמה וכמה פעמים [לדוגמא בפר' בהעלותך (יב, ו)]? ומדוע מעתיק בד"ה את המילה "אעברה" שלא מפ' אותה? ²

הת' אליעזר צבי הכהן ווילנסקי - תות"ל, 770 -

(1) ראה בס' אמרי שפר.

(2) ראה רא"ם דכמה פעמים "נא" הוא מלשון עתה, ואפ"ל דתיבת "אעברה" מכריח דאין הפל' עתה, כיון דהי' עוד זמן לכניסת הארץ.

ח. בפירש"י ד"ה וצו את יהושע (ג, כח): על הטרחות ועל המשאות ועל המריבות, עכ"ל.

ובפירש"י פרשת פנחס ד"ה וצוית אתו (כז, יט): על ישראל דע שטרחנין הם סרבנים הם ע"מ שתקבל עליך, עכ"ל.

וצריך להבין:

למה לא פירש רש"י בפרשת פנחס על דרך שפירש בפרשתינו.

(א) בפרשת פנחס מזכיר רש"י עוד ענין - "סרבנים". ולמה לא הזכיר רש"י זה בפרשתינו.

(ב) למה משנה רש"י לשונו:

שבפרשתינו אומר: על הטרחות וכו'.

ובפרשת פנחס: דע שטרחנין הם, ושם מסלים: "ע"מ שתקבל עליך".

משא"כ בפרשתינו. ³

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

ט. בפ"ד פ"ב "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו וגו'".

(3) כי הוא בא בהמשך ללעיל מינ' (דברים א, יב) איכה
אשא לבדי טררחכם ומשאכם וריבכם כמ"ש הרא"ם.

ופירש"י "לא תוסיפו - כגון חמש פרשיות בתפילין
 חמשת מינין בלולב וחמש ציציות וכן לא תגרעו".

וצ"ב מדוע רש"י נוקט דוקא ג' דוגמאות ולמה דוקא
 דוגמאות אלו? ⁴

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיש
 - תות"ל 770 -

י. בפ"ד פ"ו ושמתם: זו משנה. ועשיתם: כמשמעו.

וצריך להבין:

דבאופן הפשוט הייתי למד ד"שמירה" הכוונה על קיום
 מצוות לא תעשה (כל מקום שכ' השמר כו' הוא לאו) ו"עשי"
 הוא עשיית מצוות עשה. מאיזה סיבה צריך רש"י ללמוד
 בפשוט"מ דשמירה קאי על משנה?

ולהעיר, שתרגום אונקלוס אומר ותטרו, דקאי בפשטות
 על שמירת המצוות.

ועוד, דמהמשך הפסוק "כי היא חכמתכם ובינתכם" משמע
 דמיירי רק בלימוד, ועל דרך ש"ושמתם" קאי על משנה,
 מתאים ש"ועשיתם" קאי על לימוד הלכה למעשה, וכדו' לזה
 (על דרך פרש"י (ויקרא י"א מ"ז) להורות, לא בלבד השונה
 אלא שתהא מכיר ובקי בהן). ⁵

הת' מנחם שילינגרטן
 - תות"ל 770 -

 (4) עי' פ' ראה (יג,א) דנקט תפילין ולולב וד'
 ברכות לברכת כהנים. ועיין ג"כ בלקו"ש ח"ט ע' 53 הערה
 24.

(5) ראה בפ' אמור (כב,לא) וכן בפ' ראה (יב,כח)

לא. בפירש"י ד"ה לום אשר עמדת (ד, י): מוסב על מקרא שלמעלה ממנו אשר ראו עיניך לום אשר עמדת בחורב אשר ראייתם את הקולות ואת הלפידים, עכ"ל.

עידן בשפתי חכמים, אבל צריך להבין מה שמסיים רש"י: "אשר ראייתם את הקולות ואת הלפידים".

קולות ולפידים מאן דכר שמי', הלא לא נזכרו כלל ב"נקרא שלמעלה ממנו".

ואם כוונת רש"י לפרש מה שנאמר שם בפסוק: "...את הדברים אשר ראו עיניך" וגו' שזהו "הקולות ולפידים", ה' לו לרש"י לפרש זה שם.⁶

*

יב. בפירש"י ד"ה ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם (ד, יד): תורה שבעל פה, עכ"ל.

וצריך להבין:

א) מה אינו מובן כאן, והרי נאמר בפירוש בפסוק מה שצוה ה' ללמד אותם.

ב) בפסוק ד, ה נאמר: ראה למדת אתכם חקים ומשפטים

ובפ' ראה האריך בזה, ועי' שיחת ש"פ ראה תשמ"ב ובס' אמרי שפר.

6) ראה נחלת יעקב ובאר בשדה דאיך שייך לומר "דברים אשר ראו עיניך" והי' צ"ל אשר שמעו אזניך ועכצ"ל משום דראו את הקולות עיני'ש, לכאו' אכתי צ"ב למה לא פי' רש"י זה לעיל.

כאשר צוני ה' אלקי וגו',

פסוק כמעט דומה לפסוק הנ"ל,

ולמה לא פירש רש"י שם שזה תורה שבעל פה.

(ג) למה מעתיק רש"י כל תיבות אלו מן הפסוק ואינו מסתפק בתיבות: "ללמד אתכם" בלבד.

(ד) למה חזר משה על ענין זה עוד פעם בפסוק ד, יד, מאחר שכבר אמר לבני ישראל (כעין זה) בפסוק ד, ה.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

יג. בפ"ד פכ"א "וה' התאנף בי על דבריכם וגו'".

ופירש"י "התאנף - נתמלא רוגז".

ובפרשת דברים (א, לז) פי' שם מילה זו ומדוע חוזר לפרש זאת שוב כאן בפרשתינו?

הת' אליעזר צבי הכהן ווילספיש
- תות"ל 770 -

יד. בפ"ד פכ"ד א-ל קנא. מקנא לנקום אנפמינט בלע"ז.
ע"כ.

(א) בפרשת תשא (ל"ד י"ד) קנא שמו. פרש"י "מקנא להפרע", וכאן "מקנא לנקום".

(ב) הלע"ז הזה כבר הביא רש"י בכמדבר פי"א פסוק כ"ט.

ג) בשמות כתב . . . ואינו מותר . . . אוחז בנצחוננו ופורע כו' וכאן "מתחרה על רוגזו כו'".

וצריך ביאור בשינוי הלשונות.

*

טו. בפ"ד פכ"ח בד"ה ועבדתם שם אלקים. כתרגומו. פי' שיהיו משועבדים לעובדי כוכבים.

וצריך להבין מה מכריח רש"י ללמוד אחרת מפשוטו של מקרא - שיעבדו ע"ז ממש? ⁷

*

טז. בפ"ד פל"ב בד"ה ולמקצה השמים . . . לכל הברואים אשר מקצה אל קצה. ומדרשו מלמד על קומתו של אדם שהיתה מן הארץ עד השמים והוא השיעור עצמו אשר מקצה אל קצה. ע"כ.

וצריך להבין:

א) מהו הצורך להביא המדרש בפשוט"מ?

ב) ומאיזה סיבה שהיא, (דמ"מ מפירוש הא' משמע כל הברואים בכל העולם שחיים בדור הזה, והמדרש מפרש דכוונת הכתוב היא גם כל הדורות עד אדם - שקומתו הי' מקצה לקצה, אבל) יותר מזה אינו מובן כלל למה הוצרך רש"י להוסיף "והוא השיעור עצמו אשר מקצה אל קצה", ומה זה נוגע לפירוש הפסוק כלל? ⁸

הת' מנחם שיינגרטן
- תות"ל 770 -

ועד"ז שאל הת' א.צ. וויליספיש.

(7) ראה בס' אמרי שפר מה שהביא מהאברכנאל בארוכה.

(8) ראה הנתבאר בארוכה בהתוועדויות קודש דש"פ

לז. בפירש"י ד"ה הראת (ד, לה): כחרגומו אתחזיתא כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבע רקיעים: "ולכך נא' אתה הראת לדעת, עכ"ל.

צריך עיון:

רש"י בא לפרש רק תיבת "הראת", ולכך ממתיק רק תיבתה זו מן הפסוק, ואם כן, למה מסלים: "ולכך נאמר אתה הראת לדעת".

ובכלל צריך להבין למה צריך רש"י לסלים: . . . "לכך נאמר", שזה לכאורה ענין כפול.⁹

הרב וו. ראזענבלום

- תושב השכונה -

יח. בפ"ד פל"ז ותחת כי אהב פירש"י "וכל זה תחת אשר אהב". ע"כ.

וצריך להבין:

מכיון שהפסוק מתחיל עם "ו" - "ותחת . . . ויבחר" אפשר ללמוד שה"ו" מפסיק מענין הראשון. ויש להתחיל המשך הדברים מפסוק ל"ב (וכדו') כי שאל נא לימים הראשונים אם

נצבים תשמ"ה. וש"פ בראשית תשמ"ו. וראה גם מה ששקו"ט בזה בהגליונות דאז.

(9) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 36 והלאה בארוכה. ולהעיר דבדפוס ראשון מסלים רק "לכך נאמר אתה הראת" ולא תיבת "לדעת".

היו ניסים כמו שראיתם "השמע עם . . . או הנסה . . ." ואח"כ
"אתה הראת . . . מן השמים השמיעך . . . מתוך האש". ובזה
נגמר ענין מסוים. ואח"כ מתחיל "ותחת", פל' בגלל
שהקב"ה אוהב את אבותיך לכן "ויבחר בזרעו אחריו
ויוציאך".

ולהעיר מרש"י לקמן פסוק מ"ד "וזאת התורה. זו שהוא
עתיד לסדר אחר פרשה זו". וגם שם ה' אפשר לפרשו על מה
שכ' לפני זה, ואיך יכול בן ה' למקרא ללמוד מב' פירושי
רש"י אלו כללי הלימוד?

הת' מנחם שלינגרטן
- תות"ל 770 -

יט. בפ"ה פ"ד "פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר מתוך
האש".

ופירש"י "פנים בפנים - אמר רבי ברכי' כך אמר משה
אל תאמרו אני מטעה אתכם על לא דבר כדרך שהסרסור עושה
בין המוכר ללוקח, הרי המוכר עצמו מדבר עמכם".

וצריך להבין מדוע רש"י מזכיר את שם בעל המאמר?

*

כ. בפ"ה, פ"ז "לא יהי' לך אלוקים אחרים על פני".

ופירש"י "על פני - בכל מקום אשר אני שם וזהו כל
העולם. ד"א כל זמן שאני קיים. עשרת הדברות כבר
פירשתים".

ובפר' יתרו (כ,ג) שפ' "על פני - כל זמן שאני
קיים שלא תאמר לא נצטוו על עבודת כוכבים אלא אותו
הדור".

ואינו מובן:

(א) מדוע רש"י חוזר ומפרש זאת אצלינו?

(ב) מדוע אצלינו מביא ב' פירושים (משא"כ בפר' יתרו שם מובא פסוק זה לראשונה)?

הת' אליעזר צבי הכהן וויליספיט

- תות"ל 770 -

כא. בפרשתינו, בעשה"ד, בפסוק "שמור את ליום השבת גו" (ה,יב), מעתיק רש"י תיבת "שמור", ומפרש: "ובראשונות הוא אומר זכור, שניהם בדיבור אחד ובתיבה אחת נאמרו, ובשמיעה אחת נשמעו".

וצלה"ב:

(א) כבר נעמד רש"י על ענין זה (מה שב"ראשונות" נאמר "זכור" וכאן נאמר "שמור"), בפרשת יתרו, בד"ה "זכור" (כ,ח), וז"ל: "זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו...".

וא"כ, למה הוצרך לפרש כאן (עוה"פ) ששניהם נאמרו בדיבור אחד. (10)

(ב) הא גופא בעי טעמא, למה הוצרך רש"י לפרש ענין זה בכלל בפרשת יתרו בהיות ששילטת רש"י היא - שאינו נעמד על קושיא איזה שהיא עד שלגיע ה"בן חמש למקרא" לאותו מקום שיש מקום להקושיא,

ובנדו"ד: הרי כאשר הבן חמש למקרא לומד פרשת יתרו,

(10) ראה בס' אמרי שפר שתירץ משום דכאן כתוב "כאשר צוך וגו'" במילא היל' מקום לפרש כאן באופ"א.

עדיין לא למד פרשת ואתחנן, ומכיון שכן, אינו יודע (עדיין) שנאמר גם הלשון "שמור" בפרשת ואתחנן, וא"כ, למה הוצרך רש"י (בפ' יתרו) לפרש את תיבת "שמור", "שמור" מאן דכר שמי'!

(ג) השינויים בין פירש"י דשם לגבי כאן:

(א) כאן מוסיף רש"י ("בדיבור אחד) ובתיבה אחת (נאמרו)";

(ב) בפ' יתרו מתחיל רש"י ומפרש תיכף הביאור ("זכור ושמור בדיבור אחד..."), ואילו כאן, מקדים רש"י את הקושיא ("ובראשונות הוא אומר...").

(ג) רק כאן מסיים: "ובשמיעה אחת נשמעו" ולא שם.

(ד) ומעתה יש להבין, בעצם הענין, למה זה נשתנה דיבור זה (דמצות שבת), להיות נאמר בב' לשונות. 11

ישנם, אמנם, ביאורים עפ"י הדרוש וכו' (ראה שו"ע אדה"ז, הל' שבת סרע"א סק"ה, וש"נ), אבל בפשוטו של מקרא, בפירש"י, לא מצוינו (לכאורה) ביאור ע"ז. כלומר: רש"י אינו מפרש מה ניתוסף במצות שבת ע"י ההוספה ("ושינוי הלשון" דתיבת) "שמור".

והנה, כדי לתרץ קושיא זו (הד'), מצאתי לנכון להעתיק ביאור בזה, הנדפס ב"הקריאה והקדושה" (מספר 23, עמוד ל"ג), אשר, לפענ"ד, מתאים הוא (לכאורה) לפשוטו של מקרא:

...באמת איז א פראגע צו וואס האט מען אין גאנצען געדארפט די בלידע לשונות פון "שמור" און "זכור" וועלכע

(11) בפשטות משום דשבת ישנם מ"ע דנכללים ב"זכור" ול"ית נכללים ב"שמור".

מילנען ביידע די זעלבע זאך? דאס וואס זיי זענען געזאגט געווארען בדבור אחד איז בלויז אן ענטפער אויף דער פראגע ווארום אין די ערשטע דברות שטעהט "זכור" און אין די צווייטע "שמור", עס זאל הייסען, לויט דער מכלילתא, אז די ביידע לשונות זענען געזאגט געווארען צוזאמען, דארף מען זיי דערפאר אויך פערשטעהן צוזאמען. די ערשטע דברות זאגען "זכור" און מען דארף פערשטעהן אז דאס מילנט אויך "שמור" און די צווייטע דברות זאגען "שמור" דארף מען פערשטעהן אז דאס מילנט אויך "זכור", אבער מיר דארפען דאך וויסען צו וואס די ביידע ווערטער זענען נולטיג און ווי וואלטען מיר בעדארפט אפהיטען דעם שבת ווען עס זאל שטעהן נור "זכור" אדער נור "שמור"? ווי אזוי וויעדער זאלען מיר אפהיטן דעם שבת נאכדעם ווי עס שטעהן ביי איהם ביידע לשונות, אי "זכור" און אי "שמור"? ווייטער איז א פראגע ווארום עפעס זענען נור דער "שמור וזכור" געזאגט געווארען בדבור אחד און ניט די צוויי בעזונדערע נוסחאות אין גאנצען, ווייל נאך דעם "זכור" שטעהט "כי ששת ימים, וכו'" און נאך דעם "שמור" שטעהט "וזכרת כי עבד היית, וכו'".

דער ענטפער איז אז "זכור ושמור" זענען טאקע די זעלבע זאך און איינער פון זיי וואלט זיין פאלשטענדיג גענוג, נור די מכלילתא (שממנו מעתיק רש"י פל") רעדט וועגען די צוויי בעזונדערע אורזאכען וואס ביידע דברות גיבען אן פאר היטען שבת: דאס וואס ג-ט אללין האט גערוהט דעם זיבעטען טאג, און דאס וואס די אידען האבן געשקלאפט זיבען טעג א וואך אין מצרים און זיי האבען גוט געדענקט וואס פאר א קללה דאס איז ניט צו האבן איין טאג רוה א וואך. איז דאס וואס מ'דארף נאכפאלגען דעם רבוש"ע און רוהען אין זיין רוהע-טאג אן ענין פאר "שמור", א שמירת-מצוה, ווייל אזוי וויל השל"ת, און דאס וואס מען דארף דעם רוהע-טאג צוליעב דער אייגענער בעקוועמליכקייט, איז אן ענין פון "זכור", צו געדענקען ווי שלעכט עס איז געווען אהן דעם רוהע-טאג, און אויב אזוי האט דאך ביי די ערשטע דברות געדארפט שטעהן "שמור", צוליעב דעם טעם וואס ווערט דארט געגעבען "כי ששת ימים" און ביי די צווייטע דברות האט געדארפט שטעהן "זכור" צוליעב דעם טעם "וזכרת" וואס שטעהט נאך דעם, פארענטפערט דאס די מכלילתא דערמיט וואס דער "זכור"

מיט'ן "שמור" זענען ווי איין ווארט און יעדער האט
ביידע בעדייטונגען סיי די שמירת המצוה צוליעב דעם "כי
ששת ימים" און סיי די זכירה צוליעב דעם "וזכרת כי עבד
היית", און מיר לערנען דאס דערפון וואס די תורה האט
ניט מקפיד געווען צו שטעלען "שמור" בני "כי ששת ימים"
און "זכור" בני "וזכרת כי עבד היית", אדרבה, דורך
בענוצען זיי אומגעקעהרט האט זי אונז געלאזט וויסען אז
יעדער איינער פון די צוויי ווערטער מיינט ביידע, זיי
זענען בדבור אחד, ווייל ג-ט ב"ה האט אין איהם גערוהט
און ווייל מיר דארפען געדענקען ווי שלעכט עס איז אהן
דעם רוהע-טאג! דער פשט פן דער מכללתא איז דעריבער
אזוי: "זכור" דאס וואס מיר דארפען געדענקען דעם שבת
צוליעב דעם "וזכרת כי עבד היית" און "שמור" דאס וואס
מיר דארפען איהם היטען צוליעב דעם "כי ששת ימים עשה",
איז בעצם איין און די זעלבע זאך בעגרינדעט אויף צוויי
אורזאכען, ווייל זיי זענען אזוי געמיינט געווארען אין
יעדען איין דבור סיי עס שטעהט "זכור" און סיי עס שטעהט
"שמור", נור דער אייבערשטער האט מעהר בעטאנט דעם
"זכור", דעמאהנענדיג איהם פריהער, וויסענדיג אז די
מענשען זענען פריהער פון אלץ אינטערעסירט אין דאס וואס
איז גוט פאר זיי אליין, נאכדעם ערשט האט ער י"ת
דערמאנט דעם אמת'ן טעם, דעם "כי ששת ימים", אבער משה
האט צוערשט דערמאנט דעם "שמור", די שמירת המצוה, און
דעם טעם פון דער מצוה האבען דאך די אידען שוין
געוואוסט, נור ער האט צוגעגעבן דעם "וזכרת"
דערמאהנענדיג די אידען אז דאס איז אגב אורחא גארניט
קיין שלעכטע מצוה, ווייל אהן א רוהע-טאג איז זעהר
ביטער... ע"כ.

אמנם צ"ע למה אין בפירש"י כלום עד"ז.

ואולי מצד רוב פשיטות הדבר. ועצ"ע.

הרב לוי גאלדשטיין
- תושב השכונה -

כב. בפ"ו פ"ה "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך
ובכל מאדך".

ופירש"י "ובכל מאדך - בכל ממונך יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך. ד"א בכל מאדך בכל מדה ומדה שמודד לך בין במדה טובה בין במדת פורענות וכן בדוד הוא אומר כוס ישועות אשא וגו' צרה ויגון אמצא וגו'".

ואינו מובן:

(א) מדוע רש"י מביא ב' פירושים מהו בכל מאדך. 12

(ב) מדוע מזכיר וכן בדוד הוא אומר (ולא אומר בפשטות וכן)?

(ג) הפסוקים שרש"י מביא אינם לפי הסדר (שקודם מביא כוס ישועות אשא שהוא בפסוק י"ג ואח"כ מביא צרה ויגון אמצא שהוא בפסוק ג') זמדוע רש"י מביא זאת בצורה כזו?

הת' אליעזר צבי הכהן ווילספיש
- תות"ל 770 -

כג. בפירש"י ד"ה מבית עבדים (ו, יב): כתרגומו מבית עבדותא ממקום שהילתם שם עבדים, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) למה לא פירש רש"י זה, בפסוק ה, ו, שגם שם נאמר: ...מבית עבדים.

(ב) עיין בפרשת יתרו בפירש"י ד"ה מבית עבדים (כ, ב), וז"ל: מבית פרעה שהילתם עבדים לו או אינו אומר אלא מבית עבדים שהיו עבדים לעבדים תלמוד לומר ויפדך

(12) לפלא שלא עיין בשפתי חכמים על אתר.

מבית עבדים מיד פרעה מלך מצרים אמור מעתה עבדים למלך
היו ולא עבדים לעבדים, עכ"ל.

ולמה מביא רש"י שם כל האריכות הזו, ולא אמר
בקיזור, כמו שמפרש בפרשתינו.

ואם הקיזור שאמר בפרשתינו אין מספיק לבאר הענין,
צריך להבין למה מסתפק רש"י בזה בפרשתינו. (13)

ג) גם בפרשת בא כבר נאמר (יג,ג): ...אשר יצאתם
ממצרים מבית עבדים וגו',

ולמה אין רש"י מפרש שם מהו הפירוש של "מבית
עבדים".

*

כד. בפירש"י ד"ה ואתי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם
(ד,יד): תורה שבעל פה, עכ"ל.

וצריך להבין:

א) מה אינו מובן כאן, והרי נאמר בפירוש בפסוק מה
שצוה ה' ללמד אותם. ¹⁴

ב) בפסוק ד,ה נאמר: ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים

(13) בזה אפ"ל דרש"י בלאר בפרטיות בפעם הראשון
ואח"כ מקצר וראה לקו"ש ח"ו ע' 202 הערה 9. וראה בס'
אמרי שפר.

(14) ראה רא"ם דהרא"ל היא מ"בעת ההיא" ועל ג"כ גור
אריה, ובמשכיל לדוד דינק ממ"ש "צוה" ועל רמב"ן ולהעיר
דבדפוס ראשון מעתיק רש"י בד"ה רק התיבות "ואתי צוה",
וראה בנחלת יעקב.

כאשר צוני ה' אלקי וגו',

פסוק כמעט דומה לפסוק הנ"ל;

ולמה לא פירש רש"י שם שזה תורה שבעל פה.

ג) למה מעתיק רש"י כל תיבות אלו מן הפסוק ואינו מסתפק בתיבות: "ללמד אתכם" בלבד.

ד) למה חזר משה על ענין זה עוד פעם בפסוק ד, יד, מאחר שכבר אמר לבני ישראל (כעין זה) בפסוק ד, ה.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כה. בפ"ז פ"י "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו".

ופירש"י "ומשלם לשנאיו אל פניו - בחייו משלם לו גמולו הטוב כדי להאבידו מן העולם הבא".

ואינו מובן:

מדוע מזכיר רש"י בהד"ה את תחילת הפסוק והרי מפ' מהו "אל פניו" (מתו זה)? ואם רש"י כותב זאת מפני שנוגע לפירושו שיכתוב גם את המילה "להאבידו"?

הת' אליעזר צבי הכהן ווייספיש
- תות"ל 770 -

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירשיי דפ' עקב

ה' תשמ"ז

נת' בהתוועדות	ד"ה	פרק ופסוק
---------------	-----	-----------

עקב תשכ"ה (1)	והי' עקב תשמעוך.	ז, יב
---------------	------------------	-------

עקב תשכ"ז (2)	כל המצוה.	ח, א
---------------	-----------	------

עקב תשד"מ	התשמור מצותיו.	ח, ב
-----------	----------------	------

תבא תשכ"ו	זאת שמך.	ח, ח
-----------	----------	------

עקב. ראה תשמ"ג (3)	לוחת.	ט, יא
--------------------	-------	-------

עקב תש"ל	בעת ההיא.	י, א
----------	-----------	------

עקב תש"ל	ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקב מוסרה.	י, ו
----------	--	------

כ' מנ"א תשכ"ח	ומן הגדגדה וגו'.	י, ז
---------------	------------------	------

עקב תשל"א	שם	שם
-----------	----	----

כ' אב. ראה תשל"ב	שם	שם
------------------	----	----

מוש"פ עקב	שם	שם
-----------	----	----

תשלי"ח

שם	שם.	שם
י, י	למה אין רש"י מפרש מדוע הוצרך משה להיות מ' יום בהם בשביל הלוחות השניות.	עקב תשלי"ג
שם	כימים הראשונים.	עקב תשלי"ג
י, יא	וילאמר ה' אלי וגו'.	עקב תשלי"ז
י, יב	ועתה ישראל.	עקב תשלי"ז
שם	כי אם ליראה וגו'.	עקב תשלי"ז
י, יז	לא ישא פנים.	עקב תש"מ (4)
שם	ולא יקח שוחד.	עקב תש"מ (4)
יא, ו	בקרב כל ישראל.	עקב. ראה תשכ"ו
שם	ואת כל היקום אשר ברגליהם.	עקב. ראה תשכ"ו
יא, יד	ונתתי מטר ארצכם.	עקב. ראה תשלי"ד (5)

ר מ ב " ס

כז. ברמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פ"א, הכ"ג: והולכה שלא ברגל אינה הולכה לפיכך כהן גדול שקבל את הדם ועמד במקומו וזרקו למזבח - נפסל הזבח.

ואי"מ דיוק לשון הרמב"ם "כהן גדול" דוקא, שהרי הוא הדין לכאורה בכהן סתם.

וברמב"ם לעם כתב שמהלך זה מיותרת ויש למחקה.

ויש לומר בפשטות (כך שאין צורך למחוק) שכוונת הרמב"ם ב"גדול" אין הכוונה לגדול ב"דין", אלא כהן סתם הגדול בגשמיות, כך שיכול להגיע ממקומו לזרוק הדם על המזבח בלי הולכה, וזהו כוונת הרמב"ם לכאורה.

קבוצת לומדי הרמב"ם

- כולל תפארת זקנים לוי יצחק -

770

כח. הרמב"ם בספר עבודה כתב בהלכות מעשה הקרבנות ובהלכות תמידין ומוספין את כל ההלכות שצריך לעשות בהקרבת הקרבנות, ואח"כ כתב בהלכות פסולי המוקדשין את כל ההלכות כשאירעו דברים הפוסלים בקרבנות.

והנה כשנעילין ברמב"ם הלכות עבודת יום הכפורים, יש להעיר: שגם כאן חילק הרמב"ם את הדברים בצורה הנפלאה הנ"ל דבארבעת הפרקים הראשונים כתב הרמב"ם את כל ההלכות שצריך לעשות בהקרבת כל הקרבנות דיום הכפורים, ואח"כ בפרק חמישי כתב את כל ההלכות כשאירעו דברים הפוסלים בקרבנות יום הכפורים, הרי שארבעת הפרקים הראשונים ברמב"ם ה' עבודת יום הכפורים הם הלכות מעשה הקרבנות של הלכת עבודת יום הכפורים, ופרק ה' ברמב"ם הלכות עבודת יום הכפורים הוא הלכות פסולי המוקדשין של הלכות עבודת יום הכפורים...

הרב יוסף גאנזבורג

- תושב השכונה -

ח ס י ד ו ת *

כט. בלקו"ת בפ' דברים נדפס ד"ה ציון במשפט, ואח"ז בלאור המתחיל "כרבות פ' עקב ושמר לך". [בלאור זה מובא במ"א באוה"ת בשם בלאור לד"ה ציון במשפט].

והנה ה"בליאורים" שבלקו"ת בד"כ בא לפנייהם כותרת שהם בלאור [ובזה כמה אופנים: בלאור. בלאור מעט. לבאר הדברים. להבין שרשי הדברים. ועוד].

משא"כ כאן אין כותרת שהוא בלאור. וצ"כ. ואולי הוא סוג אחר מכל הביאורים שבלקו"ת ויל"ע.

*

ל. בלקו"ת שם א, סע"ד: הנותן שלג כצמר . . ועיין מה שכתוב מזה על פ' שבת שבתון הוא לכם . . ועיין מה שכתוב סד"ה האזינו השמים. ע"כ.

והנה מה שמציון ע"פ שבת שבתון, הוא להגות הצ"צ בלקו"ת יוהכ"פ ע"ב (ומתחיל שם: בלאור מעט כו' ע"ש). ולפ"ז אולי י"ל כי הל' רשום כאן ע"י הצ"צ בר"ת "ועמ"ש" ופיענוחו הוא "ועיין מה שכתבנו" (כן כמדומה הלשון רגיל בהצ"צ. ועיג"כ לקו"ת ש"ש סה"ב: ע"ש מה שכתבתי ע"פ והנה אנחנו מאלמים כו"). רק שהמדפיס פירש את הר"ת "ועיין מה שכתוב".

אלא שאין להגיה בספרים ע"פ סברא בעלמא.

ל.א. עדי"ז יש להעיר בסיום ד"ה ציון. במשפט (לקו"ת שם) *

* הערה זו הגיע לידנו בשבוע דפ' דברים, ובטעות נשמט מהגליון דש"פ דברים, ועם הכותב והקוראים הסליחה.

המערכת

א, ג) שנדפס: "ובפרשה במדבר" [וכ"ה בדפוס הראשון של הלקו"ת].

וצ"ע אם אדהצ"צ הל' כותב "בפרשה" (בה'), או "בפרשת" (בת'). ושני אופנים אלו נמצאים פעמים רבות בלקו"ת, וברוב המקומות בלקו"ת הוא בר"ת "בפ"ו".

ובנדו"ז ודאי שינו המדפיסים ע"ד עצמם, כי בדפוס הראשון של הלקו"ת (זיטאמיר תר"ח) היתה הכותרת בהתחלות הסדרות: "פרשת...". ואח"כ בדפוס ווילנא תרס"ד שינו בכל התחלת סדרה: "פרשה...". [וצ"ע בטעם השינוי אם הוא מדויק, או הוא לפי טעם הבחור הזעזער בלבד]. ועד"ז נמצא בכ"מ בפנים הדרושים, שבדפוס הראשון הל' כתוב "פ"ו" (בר"ת) ובהדפוסים אח"כ כתבו "פרשה" (ראה לקו"ת קרח נד, ד שו"ה משה. שה"ש כט, ב שורה לאכפ"ו).

*

לב. בענין שבת חזון מובא בשלחות כ"ק אדמו"ר שליט"א מרשימת הר"ה מפאריטש (נד' בהוספה באוה"ת איכה) בשם הרלו"צ מבארדיצ'וב שבשבת חזון מראים לכאו"א המקדש דלעתיד כו' [ויל"ע בהשיחות אם נתבאר השליכות דענין זה לבעל המאמר רלו"צ מבארדיטשוב. וראה לקו"ש ח"ט ע' 30 (ע"ד רלו"צ) שהיתה לו שליכות מיוחדת לאדה"ז ולחסידות חב"ד ומציין שם למכתביו וכו' שנדפסו בספר התולדות אדה"ז ע' רנז].

ויצויין להלן עוד ענינים אחדים שמובאים בדא"ח משמו:

א) בלקו"ת שה"ש יח, ג: וזהו יפליפת מבני אדם כו' שעל ידי קיום המצוות עושה לבושים יפים לממה"מ הקב"ה א"כ כביכול מה שיפליפת הוא מבני אדם כן פל' הגאון החסיד ר' לוי יצחק ז"ל מבארדיטשוב. [ומובא ג"כ לשון זה באוה"ת במדבר ע' צט].

ב) באוה"ת לך לך (כרך ד') תשלב, א: וראיתי בס' א' כמדומה בש' הרה"ג מברדיטשוב ע"פ והל' עקב תשמעון שזהו מארז"ל בכ"מ שנאמר והל' הוא לשון שמחה כי זהו כענין

נצחוני בני דהילנו מה שבחלי ו"ה קודם לבחלי ל"ה וע' כענין זה בשמו בס' עבודת ישראל פ' ויצא בד"ה וידר יעקב נדר כו' והי' הוי' לי לאלקים. ע"כ. ומובא ג"כ ענין זה באוה"ת וישב ע' 530: וראיתי בספר עבודת ישראל פ' ויצא בד"ה וידר יעקב נדר שכ' וקבלנו מהרב הגאון החסיד מו"ה לוי יצחק ז"ל כי צירוף והיה שם ו"ה על ל"ה דהילנו שמתרומם יחוד כנס"י עם דודה לכתר ועטרה והבן עכ"ל. וכן מובא ענין זה בשם הה"ק רל"י מברדיצוב באוה"ת ישע"י (כרך ב') ר"ע תשסה.

ג) באוה"ת וישב (כרך ו') ע' 2192 ז"ל: בענין כי בנו בחרת לפי שאנו אומרי' זכר לנצ"מ (ואמרים אותו אפ"י בר"ה ויהכ"פ שבזה אין שיך לכאורה יצ"מ) והענין כי . . . כך שמעתי מפ"י א' ששמע איך שהשיב רבינו ז"ל למח' הגאון דבארדיצוב ז"ל ששאלו על ענין כי בנו בחרת כו'.

ד) וראה גם באוה"ת דברים ע' טו מהס' קדושת לוי ע"פ בין פארן גו'. ומסתמא יש עוד.

הרב אליהו מטוסוב
- תושב השכונה -

ג. בגליון ה"ארבע מאות" את מא העיר הרב אליהו מטוסוב שתוכן הדרוש דש"פ פנחס תקס"ה נמצא בשרש מצות התפילה פמ"ד והלשון שם זהה לנוסח הלקו"ת. ושם בפמ"ה נמצא תוכן הביאור של ד"ה זה. וכאן בהביאור לשון הדרמ"צ זהה לנוסח הסידור (לד, ג) [ולא בנוסח הלקו"ת פנחס עו, ג].

ו. ל"ל הסיבה בזה (עכ"פ בדרך אפשר): דהנה רוב הדרושים שבלקו"ת הם הנחות מהרי"ל, שהי' מניח [=ומעלה על הכתב] הדרושים של אדמו"ר הזקן. משא"כ את הביאורים לא הי' מניח. ורוב הביאורים שבלקו"ת הם ביאורים של הצי"צ עצמו (מיוסד על הביאורים של אדה"ז).

וכאשר יראה המעיין ברשימת הכתבי יד שבסוף לקו"ת הוצאת תשד"מ, שעל רוב הדרושים נרשם שנמצא בכתבי יד בלי

הגהות, וברוב הפעמים בצירוף תאריך, משא"כ הביאורים
עפ"י רוב הכת"י הם עם הגהות.

וגם רובם של הביאורים נמצאים בגוכי"ק הצ"צ
משא"כ הדרושים.

חוץ מביאור ה' על כל כבוד חופה (שה"ש.מז,ג) שנמ' בכ"י (ונדפס גם בסה"מ נביאים ע' לד) וכך ד"ה והניף את העומר (שהוא ביאור על ד"ה וספרתם) שגם הוא נמצא בכ"י (אבל אינו הנחת המהר"ל שהרי אפילו על הדרוש וספרתם נרשם תורת אדמו"ר לפניו. והמהר"ל הג' מניח רק את התורות ברבים, ומסיבה זו עצמה לא ה' רושם את הביאורים).

וביאור שימני כחותם (שה"ש מו,א) וביאור שחורה אני (שה"ש ז,ד) שהם הנחות הר"פ.

גם בתו"א יא,א נדפס ד"ה לך לך הנחת המהר"ל אבל הביאור הוא הנחת הר"פ.

ולכן אין בתו"א הרבה ביאורים (כי בתו"א לא נדפסו הגהות הצ"צ).

(מקצת הביאורים נדפסו בהוספות לתו"א המכיל הנחות כ"ק אדמו"ר האמצעי).

ועפ"י כל הנ"ל יש לפקפק במ"ש ברשמת הכ"י שהביאור על ד"ה האזינו שבלקו"ת הנמצא בכ"י 1039 קכה,א בגוכי"י 1039 הוא כ"י המהר"ל.

מקצת ביאורים אינם אלא דרושים אחרים שהצ"צ חיברם וכגון בתו"א (ויגש מד,ד) נדפס דרוש דליל ש"פ נשא תקס"ז בהקדמה: "ליל תוס' ביאור בענין עליית המלכות יובן ממ"ש במ"א" (בתור ביאור על דרוש דליל ש"ק ויחי תקס"ה) ונדפס בלי הקדמה זו. אות באות בעבודת הלוי ח"ב.

וכן בלקו"ת ויקרא ד,ב נדפס דרוש משנת תקע"ב בתור ביאור על דרוש ד(בין המצרים) תקס"ד.

[וראה גם ביאור ואכלתם אכול (צו ח,ב) וברשימת

(כ"י שם ואכמ"ל).

*

לד. עפמשי"כ הרא"מ שהדרוש דש"פ פנחס תקס"ה נמצא בשרש מצות התפלה פרק מד אות באות כבלקו"ת, עפ"ז נתברר שבלקו"ת יש טעות ע"י דילוג בשורות הדומות ושם עה, ג שו"ה בפ"ע צ"ל: [בפ"ע בהיכלות דקדושה, ומלאכי חבלה הם במדור] בפ"ע.

(משא"כ אות מה הוא רק מיוסד על הביאור שבלקו"ת ולא אות באות אלא חסיר ויתיר וד"ל).

*

לה. בגליון העבר העיר הרב א. מטוסוב שמצינו בכ"מ בלקו"ת דרוש אחד שבס' המאמרים הקצרים מופיע אותו הדרוש מחולק למאמרים קצרים נפרדים בפני עצמם.

ובפ' מטו"מ נמצאים ג' דרושים כאלו:

...ב. ד"ה ושמע אביה (פד, ד) תוכן הדרוש נמצא בס' מאמרים הקצרים ע' צב, ושם ההתחלה את קרבני וכולל ב' דרושים (ד"ה את קרבני וד"ה ושמע). אמנם בנוסח הלקו"ת ד"ה את קרבני וד"ה ושמע הם ב' דרושים נפרדים.

ג. ד"ה אלה מסעי (פח, א), תוכן המאמר נמצא בס' מאמרים הקצרים ושם הוא מחולק לב' דרושים: ד"ה להבין שלפעמים צריך להיות יראת חטאן קודמת (ע' שס) וד"ה משה שושד"מ (ע' תקט).

ד. ועד"ז נמצא בלקו"ת ר"ה ס, ד"ה להבין ענין הפסוק מי א-ל כמוך שנמצא במאמרים הקצרים מחולק לה' דרושים.

ולהעיר: על הדרוש מי א-ל כמוך נרשם בכל הג' כת"י רמ"מ של (הילינו הוא רשמיח אדמו"ר הצ"צ) [אבל ראה ברשימת הכ"י שם אודות נוסח אחר שנצא בכ"י 1157 כז, א].

על ד"ה אלה מסעי הנה המעיין בשוה"ג בטה"מ הקצרים שם ושם יראה שב' הקטעים נמצאים בכ"י 1064 בזה אחר זה. [וראה ברשימת הכ"י קלו, ד, אודות נוסח שני הנמצא בכ"י 951 וצלה"ב].

על הדרוש ושמע אביה יעויין בטה"מ הקצרים שם שבכל הכ"י הם דרושים נפרדים חוץ מבונה ירושלים וד"ל. ואכמ"ל.

הת' יוסף יצחק קעלער
- תות"ל 770 -

לו. בספר המאמרים עת"ר - מאמר ד"ה ביום השמיני עצרת כו', מוסבר באריכות ד' משלים בענין הרשילמו שמגביל להאור הבל"ג. והמשל הראשון שמובא שם הוא מהשונה בדרך קצרה - שהוא מועט המחזיק את המרובה שבהסבר משל זה מבואר שאור השכל המתגלה בשונה בדרך קצרה הוא בחינת חיצוניות השכל. אך אעפ"כ יש בו ממהותו של הפנימיות - הילנו היות שחיצוניות היא ג"כ אור שכל (אע"פ שבערך הוא יותר נמוך) מוכרח שזה ממהותו של הפנימיות. ולכן א"א שפנימיות השכל תתעלם לגמרי. ולכן קאים אינש אדעתי דרבי', וע"ד בחינת הנקודה. ועי"ש.

ולאח"ז מסביר שד' משלים אלו בענין הרשילמו - הם בדוגמת הכלים דד' עולמות אבי"ע - ובזה"ל: וי"ל שזהו בד"כ נגד הכלים דד' עולמות אבי"ע דבאצילות מ"מ מאיר גילוי אוא"ס ולזאת הכלים אינם בבחינת מציאות ממש והאור דא"ס מאיר ומתלבש בתוכם והילנו דהארת הקו המאיר באצילות ה"ה בבחינת התלכשות ממש בכלים דאצילות שמאיר בהם בגילוי ממש כו', והגם שזהו בחינת חיצוניות האור לבד שאין זה מהות אור המאציל עליון כ"א הפרשת הארה לבד כו' כנודע, מ"מ הרי אי"ז מהות אחר ח"ו כ"א הארה ממש מאוא"ס המאציל ב"ה כו'. ובאמת יש בזה גם בחינת פנימיות ועצמות האור וכו', עכ"ל.

והנה צלה"ב דלכאורה ד' המשלים באים להסביר את ענין הרשמו - וא"כ היתה צריכה להיות ההשוואה לדוגמת הכלים דאצילות - באותו ענין (כלומר - בענין הרשילמו)

ולכאורה מפשטות הכתוב בהמאמר מובן שההשוואה באה להסביר בענין הקו (ולא בענין הרשימו כנדרש) שבא לאחר הרשימו.

ועוד צלה"ב מה שנתבאר בהמאמר דאור הקו יש בו באמת גם בחינת פנימיות ועצמות האור, דלכאורה בספר המאמרים תרס"א - ד"ה תקעו - מבואר החילוק בין הרשימו לאור הקו, דענין הרשימו הגם שהוא בחינת העלם שזהו מה שהוא בחינת נקודה לבד כו', בכ"ז הוא בחינת העצמות דא"ס (שהרי הוא רושם מאוא"ס ובהכרח שהוא מבחינת עצמות האור דאל"כ אי"ז רושם) ומ"ש נכלל בהרשימו פנימיות ועצמות האור, משא"כ ענין הקו הוא גילוי אור (ולא העלם כהרשימו) אך מ"מ אין בו פנימיות ועצמות האור. - ובהלשון שם: ובאמת נקודת הרושם לבד מה שכוללת בתוכה בחינת עצם האור שיתגלה אח"כ ע"י הקו בחינת הארה ממנו כו', הרי כוללת גם בחינת פנימיות ועצמות האור שאיננו נמשך כלל בגילוי הקו כו'.

נמצא, שבקו שהוא בחינת הארה (וגילוי אור) אין כלל שליכות לפנימיות ועצמות האור דאוא"ס וא"כ צריך תוון בין הנאמר לעיל (תרס"ו) שבאור הקו יש גם בחינת פנימיות ועצמות האור דא"ס, לבין מה שמובא בסה"מ תרס"א שבחינת פנימיות ועצמות האור אינה נמשכת כלל בגילוי הקו.

הת' גדליה א.ז. הכהן כץ
- תות"ל 770 -

ש ו נ ו ת

לז, במורה שיעור ללימוד הרמב"ם יומי כ' שהשיעור של תשעה באב ללמדו "במוצאי ט"ב", והנה ידוע מנהגינו ללמוד שיעור חת"ת בת"ב וא"כ מ"ש לימוד הרמב"ם מלימוד חת"ת? ועיין בספר נטעי גבראל (על בין המצרים - מהדורא חדשה - תשמ"ז) בפל"א סעי' ז' שכתב דאין לקרות סדר מעמדות וחק לישראל בת"ב, ויש שמתיר למי שמקפיד בכל יום חוק ולא יעבור ויש לו צער אם לא ילמוד, עכ"ל. ועי"ש בהערה י"ב מביא דעת האוסרים - ברכ"י תקנ"ד אות ב' ושע"ת סק"ד ובמשמרת שלו "סי' מ' אות ו' ובהערה י"ג מביא דעת המתירים וכ' שכן היו מתנהגים כמה צדיקים וכ' שזו מנהג חב"ד ומציין לגשה"ח עי"ש אבל כנ"ל מנהגינו הוא רק בנוגע לחת"ת ואין ללמוד מזה על ד"א כמו חק לישראל - כל בנוגע לימוד הרמב"ם אנו לומדין אותו במוצאי ת"ב (והסדר דחק לישראל גופא הוא משנה, גמ', שו"ע, רמב"ם, כו') ולהעיר שבמהדורא הקודמת כתב הנ"ל מנהג חב"ד רק בנוגע לחת"ת אך כאן דומה זאת גם ללימוד חק לישראל, וצ"ב החילוק בין שיעורי חת"ת ללימוד הרמב"ם יומי. *

הת' בן ציון חיים אטטער
- תלמיד בישיבה -

* כבר דנו בזה בשנים שלפני"ז.

המערכת

לעילוי נשמת
מרת רחל ע"ה
בת ר' אברהם אשר שמואל ע"ה
קליין
נפטרה י' מנחם-אב תרצ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

